

argument is considered unsupported. Man, since he can not become the Supreme Being, believes in Him and asserts His being. Therefore, faith in God is associated with concrete practical actions. According to Llull, God as the Only Necessary good is the crown of human action, scientific research, interests, desires, patience, gratitude, and so on. At the same time, it is impossible to refrain from putting it into words. The role of the contingent being in the development of Llull's metaphysic of Being is revealed. Faith is also inherent in man, because it is born as a result of their spiritual aspirations. This means that not rational dogmas, but the creative work of the person serves as the foundation of religiousness. The dynamism of the universe and the evolutionary – processes in it – arouse man to action.

Keywords: The God, Ideas, proofs for God, ontology, Metaphysics, Theodicy, Natural Theology, transcendence, Truth, contemplation

УДК 2-1/-9:37:378

СУЧАСНИЙ ДИСКУРС БОГОСЛОВ'Я ТА БОГОСЛОВСЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

В. Л. ХРОМЕЦЬ, кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри богослов'я та релігієзнавства,
ORCID 0000-0003-0724-4625

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
E-mail: v.l.khromets@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена особливостям сучасного дискурсу богослов'я та богословської освіти в Україні. Актуалізовано детермінанти, які визначають та формують сучасне богослов'я та богословську освіту в Україні. Мета. Мета даного дослідження полягає у концептуальному висвітленні сучасних трендів богослов'я та богословської освіти. Завдання дослідження у послідовному розкритті та висвітленні зв'язку богослов'я та богословської освіти в сучасній Україні, а також концептуалізації того, що поняття богослов'я включає в себе поняття богословська освіта.

Методи, використані в даному дослідженні: компаративного аналізу, історичний, індуктивний та дедуктивний методи.

Автор презентує приклади та кейси сучасних особливостей богослов'я та богословської освіти в Україні, аналізує тенденції та загрози для богослов'я та богословської освіти в Україні. В той же час, представлені перспективи та сильні сторони для розвитку богослов'я та богословської освіти в Україні. В статті представлено авторську позицію та концепцію, яка є результатом теоретичних та практичних напрацювань у практичній та науковій площині розвитку богослов'я та богословської освіти в Україні. Формування нової парадигми богослов'я та богословської освіти в Україні переживає трансформаційний період.

В контексті змін, які почались з прийняттям нового законодавства та появою нових можливостей для богослов'я та богословської освіти в Україні

з'являються нові можливості для системи богословської освіти та богослов'я, які зможуть акумулювати лише сильні структури орієнтовані на майбутнє та його перспективи.

Ключові слова: богослов'я, богословська освіта, нормативно-правова база, релігійні тенденції, нові можливості

Актуальність. Трансформаційні процеси в освітньому просторі та законодавчі новації допомагають богослов'ю та богословській освіті розвиватись у новітній траєкторії та використовувати всі можливості, які раніше не були доступні для структур богословського та особливо структур богословської освіти. Автор висвітлює у своїй статті саме дані трансформації та окреслює перспективи розвитку богослов'я та богословської освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням богослов'я та богословської освіти присвячені праці таких сучасних науковців Ю. П. Чорноморець, розробки присвячені питанням богословської освіти в конфесійних та неконфесійних (світських) навчальних закладах. Р. П. Соловій, особливості сучасної богословської освіти у протестантських навчальних закладах. С. В. Санніков, богословська освіта в баптистських закладах вищої духовної освіти. Т. М. Дятлик, богословська освіта в зарубіжних конфесійних навчальних закладах.

Мета дослідження – полягає у концептуальному висвітленні сучасних трендів богослов'я та богословської освіти. Завдання дослідження у послідовному розкритті та висвітленні зв'язку богослов'я та богословської освіти в сучасній Україні, а також концептуалізації того, що поняття богослов'я включає в себе поняття богословська освіта.

Результати дослідження та їх обговорення. За часів незалежності України в державі сформувалось відкрите діалогічне релігійне середовище, яке вибудовувалось в досить широкому діапазоні відкритості, конфесій один одному. Метафорично цей простір позначають як «Києво-християнська традиція Володимирівського хрещення», яке позначає множину християнських конфесій, які мають єдине коріння у хрещенні князя Володимира. Власне, цю метафору часто використовував Блаженніший Любомир Гузар як концепт зорієнтований на формування відкритості та діалогічності християнських церков та богословських традицій на зустріч один одному [1].

В Україні зустрічаються як конфесії, або окремі громади, які відмежовуються від співпраці з іншими конфесіями, або громадами, так і конфесії, або громади, які налаштовані, відкриті до інших конфесій чи громадам. Останнє стало фактором формування відкритого діалогічного освітньо-наукового середовища, яке має глибоку та системну співпрацю. За період незалежності України розпочали і продовжують свою діяльність низка проектів, в яких реалізується системна співпраця, наслідком якої є відкрите діалогічне богослов'я. Так, зокрема, слід згадати низку центрів розвитку богословської науки: «Центр святого Климента» та українське видавництво літератури філософського, соціально-політичного, культурологічного та богословського напрямків «Дух і літера», які реалізують кілька системних проектів [2].

«Успенські читання», які діють у форматі конференції, які об'єднують навколо обговорення певної теми православних, католицьких та протестантсь-

ких (частіше за все англіканських, лютеранських) богословів. На 2018 рік відбулось уже 18 таких заходів.

Ще однією знаковою подією є Київський літній богословський інститут, який вже провадиться 10 років, під час якого відбувається ряд лекцій з різних богословських, духовних, філософсько-релігійних тематик. Програма інституту включає інтенсивні курси з сучасного богослов'я, біблеїстики, літургії у співставленні з наукою та літературою, а також із християнської культури, мистецтвознавства, музики та інших дисциплін. На КЛБІ читалися такі курси, як: «Богослов'я спілкування», «Смисл православного богослужіння», «Християнство в сучасному світі: етика, право, політика», «Афіни і Єрусалим», «Теодицея та феноменологія зла», «Нові можливості богослов'я», «Євхаристійна антропологія», «Новомученики Православної Церкви ХХ ст.», «Собори та соборність», «Психологія та релігія», «Християнська педагогіка», «Церква та суспільство», «Передання: вступ і критика», «Введення у патристичну антропологію», «Богослов'я та культура», «Поняття нескінченного в дитинстві», «Богословські аспекти російського авангарду» та інше .

Слід також відзначити діяльність Євро-Азіатської акредитаційної Асоціації, яка об'єднує мережу євангельських навчальних закладів країн колишнього СРСР. Євро-Азіатська акредитаційна асоціація євангельських навчальних закладів об'єднує в даний час більше 50 християнських організацій, юридичних осіб. Євро-Азіатська акредитаційна асоціація – це наймолодша з асоціацій, що входять в сім'ю євангельських агентств, що займаються акредитацією християнських навчальних закладів. Робота над її створенням почалася в 1993 році, але тільки в 1997 році ЄААА була заснована офіційно. Головне призначення Асоціації – допомогти навчальним закладам країн Євразії досягти міжнародних стандартів і підтвердити їх академічний та духовний рівень відповідною акредитацією. Не менш важливо для Асоціації – об'єднати фахівців в сфері богословської освіти і допомогти молодим школам Євразії програмами, навчальною літературою та іншої професійної підтримкою. Пріоритетне завдання Асоціації – розвивати східно-європейське євангельське богослов'я, формувати академічну і дослідницьку культуру, надавати дослідникам методологічну та ресурсну підтримку. Почавшись, як рух 3-5 ентузіастів на початку 90-х років, до моменту свого офіційного юридичного оформлення в жовтні 1997 року, Асоціація зареєструвалася в складі 37 членів, а до початку 2002 року зросла більш, ніж на 45%. Це говорить про популярність і життєвої необхідності цього руху в країнах колишнього Радянського Союзу. Основною метою Євро-азіатської акредитаційної асоціації є об'єднання зусиль різних богословських шкіл євангельського і протестантського віросповідання для вирішення спільних проблем у сфері богословської освіти, стандартизації вимог до рівня освіти, розвитку викладацького професорського складу, розвитку ресурсно-дослідних програм, ліцензіація і акредитація богословських навчальних закладів в країнах СНД [3]. Створення ЄААА було ініційовано в лютому 1993 року представниками протестантських і євангельських богословських навчальних закладів, які зібралися на з'їзд Асоціації «Духовне відродження». Через рік, у лютому 1994, сім богословських шкіл створили Підготовчий Комітет, на чолі з Сергієм Вікторовичем Санніковим, який і почав роботу зі створення такої акредитаційної асоціації. Підготовча робота тривала три з половиною роки. Нарешті, 14 жовтня 1997 року в

Митищах була сформована ЄААА, яка налічує на той момент 37 організацій: 31 богословську школу (15 з Росії, 13 з України, по одній з Молдови, Казахстану та Узбекистану) і 6 асоційованих організацій. Головою Ради ЄААА був обраний А. І. Мельничук, ректор Донецького християнського університету. Його заступником став П. Ф. Пеннер.

На даний момент Асоціація розширила свою роботу на весь Євразійський регіон, включаючи як Центральну Європу, так і Далекий Схід. В даний час в складі ЄААА знаходяться 55 навчальних закладів, з них 24 навчальних заклади ЄХБ, 21 навчальний заклад ХВС, і 10 навчальних закладів інших євангельських деномінацій [4].

Повними членами можуть бути тільки євангельські навчальні заклади, асоційованими членами можуть бути будь-які християнські організації, зацікавлені в розвитку богословської освіти в країнах Євразії. Дана асоціація координує діяльність євангельської спільноти також демонструє високий рівень відкритості до інших християнських конфесій. Так, зокрема, ЄААА організовує низку знакових проектів: постійно діючий методологічний семінар для викладачів євангельських закладів вищої освіти, на яких ключовими доповідачами запрошуються вчені різних християнських конфесій для обговорення різних богословських питань. З 2018 року ЄААА започаткувала конференцію: «Методології богословських досліджень: проблеми і перспективи», дана конференція вперше відбулась 27-28 квітня 2018 року в м. Києві у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова. Дану конференцію планується проводити щороку. Конференція зібрала низку богословів різних християнських конфесій з п'яти країн. У роботі конференції взяли участь понад 100 учасників, серед яких – представники державних та богословських вищих навчальних закладів із різних регіонів України, а також з Бельгії, Німеччини, Нідерландів, Польщі, Болгарії, Австрії. ЄААА започаткувало співпрацю з НПУ імені М.П. Драгоманова в контексті підготовки науково-педагогічних працівників в аспірантурі та докторантурі для євангельських закладів вищої духовної освіти. в контексті співпраці заплановано підготувати 10 кандидатів наук та 5 докторів наук [5].

Журнал «Богословские размышления» відображає зміст національного богослов'я Євразії. Його мета полягає в тому, щоб допомогти національним авторам опублікувати свої роботи і ознайомити сучасний християнський світ з євангельською богословською думкою в країнах колишнього Радянського Союзу. Головна особливість журналу – статті публікуються російською та англійською мовою, що дозволяє істотно розширити читацьку аудиторію. Ще одна особливість журналу – залучення авторів різних богословських навчальних закладів, що обумовлює створення редколегії з авторитетних фахівців в різних областях богослов'я. Відбір статей здійснюється редколегією. Журнал, як правило, виходить два рази на рік, обсягом в 250-300 сторінок. І розповсюджується за передплатою, як в країнах колишнього Радянського Союзу, так і в англomовному світі, і охоплює такі галузі богослов'я: біблійістика, систематичне богослов'я, богослов'я місії, практичне богослов'я, духовні наставники, педагогіка, літургіка, церковне адміністрування тощо), історія євангельського руху. Статті публікуються в авторській редакції та в перекладі, представленому автором. Для підтримки технічної роботи над статтею авторам виділяється гонорар. Статті приймаються тільки в електронному

вигляді, не рецензуються і не редагуються. Можлива тільки незначна стилістична правка і робота над їх оформленням. При публікації зберігається копірайт автора.

Український католицький університет здійснює велику кількість проектів, які пов'язані з різними сферами суспільного життя. До таких проектів належать: «Соціальний екуменічний тиждень» за участі науковців, філософів, богословів, для обговорення спільних питань для всіх християнських конфесій [6].

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова започаткувало та розвиває постійно діючий науково-методологічний семінар: «Актуальні проблеми сучасного богослов'я», кожен семінар має підтему з актуальної для християнської богословської проблематики, до участі запрошуються кілька доповідачів, які приналежні до різних християнських конфесій [7].

Нарощує свій потенціал Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, в 2017 році на базі даного університету була проведена конференція: ««Реформація и сучасний світ (Філософія. Богослов'я. Наука)», присвячена 500-літтю Реформації», яку учасники мають на меті зробити постійно діючою, до участі у конференції були запрошені науковці, богослови, філософи до участі в якій були запрошені представники різних християнських конфесій [8].

Важливим богословським центром є м. Харків з негласним лідером, професором Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна О. С. Філоненко. За участі О. С. Філоненко проводяться різні заходи та розвивається продуктивний діалог з католицьким рухом «Комуніціоне ліберанаціоне».

Відкритий православний університет святої Софії-Премудрості є майданчиком для зустрічей, лекцій та обговорень сучасних богословів, філософів, релігієзнавців, а також це формат для різних інтелектуально-просвітницьких заходів.

Співдружність студентів-християн України об'єднує спільноту, здебільшого студентську молодь різних християнських конфесій об'єднаних спільною метою – свідчення про християнство задля цього вони проводять низку одноразових заходів. А також важливу роль займає постійно діючий науковий захід «Віра і наука».

Ще однією структурою, яка працює в режимі відкритості є біблійне товариство яке займається перекладом Біблії на українську мову. В біблійному товаристві зібрано Біблії різних християнських конфесій, які працюють над сучасними перекладами Біблії.

Всеукраїнська рада церков і релігійних організацій – унікальний міжконфесійний дорадчий орган, який фактично став рупором, який висловлює позицію релігійних організацій України. Рада Церков представляє більше ніж 90 % усіх релігійних організацій України.

Слід відзначити, що рішення у Всеукраїнській раді церков і релігійних організацій приймаються консенсусом тому, фактично, кожне рішення це є точка зору релігійної більшості України. Даний орган став зразком міжконфесійної співпраці та відкритості.

Рада євангельських протестантських церков України – орган, який об'єднує протестантські церкви України і розглядає питання, які в першу чергу, стосуються протестантської спільноти України.

Українське християнське академічне товариство об'єднує богословів та церковних істориків християнських конфесій православних римо- та греко-католиків, протестантів. Українське академічне товариство орієнтоване на розгляд та обговорення питань, які в християнській спільноті не мають однозначного вирішення. У процесі обговорення відбувається уточнення точок зору та пошук можливої спільної позиції на те чи інше питання.

Центр релігієзнавчих досліджень Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова зібрав низку богословів, православних, католиків та протестантів, які залучені до виконання спільного проекту – сучасне християнське богослов'я. У рамках цього напрямку виконується дослідження результатом якого має бути написання статей та монографій за результатами яких буде здійснено захист дисертаційних досліджень.

Неформальна група бібліїстів – неформальним лідером якої є Юрій Вестель, збирається для детального аналізу і дослідження тексту Біблії. Робота неформальної групи відбувається в періодичних засіданнях на яких читається уривок священного писання мовою оригіналу та зіставляється з перекладами, здійснюється текстологічний та богословський аналіз прочитаного на семінарі. Дана група підіймає питання, у тому числі формування спільного тексту для богослужбового використання.

Досить потужним виявилось коло співпраці християнських конфесій, яке відбулося навколо відзначення 500-річниці з дня реформації, яка призвела до низки заходів, які відбулися в усіх регіонах України. Даний захід об'єднав вчених, публіцистів, активних діячів протестантських церков. Відбулось активне залучення представників інших християнських конфесій навколо обговорення впливу реформації та її рецепції в сучасності. Цікавим є те, що Україна є країною православної більшості, але заходи присвячені реформації мали насправді всеукраїнський масштаб, були проведені конференції, презентації, зйомка фільмів, які роз'яснили різні аспекти реформації та вплив реформаційних процесів на українське життя 16-17 ст. та можливі її впливи на сучасність.

Цікавим фактом є те, що останні два роки до святкування річниці Хрещення Русі долучаються також і протестантські спільноти, які раніше дистанціювалися від цього процесу вважаючи, що це не є їх святом. Ми бачимо, що відбувається зустріч традиційних історичних церков православ'я та греко-католицизма з протестантизмом навколо обговорення значення та наслідків Хрещення Русі за часів Володимира Великого.

Важливою складовою діалогу, відкритості та богословського науково-освітнього дискурсу є робота комісій по державному визнанню дипломів про вищу освіту, наукові ступені та вчені звання. Зазначені комісії складається, в більшості, із представників різних релігійних конфесій України. Дані комісії діють в контексті міжконфесійного миру, відкритості та порозуміння. Комісії працюють таким чином, що для відсутності конфлікту інтересів документи представників окремої конфесії мають визнавати представників іншої конфесії. Таким чином, комісія демонструє високий рівень відкритості та діалогічності.

Слід відзначити також роботу спеціалізованої вченої Ради за спеціальністю 09.00.14 – богослов'я, яка була створена, і діє на базі Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, в рамках цієї спеціалізованої вченої ради зібралися богослови різних конфесій, філософи та релігієзнавці. Робота даної ради демонструє, що на рівні академічного

богослов'я не виникає ніяких конфесійних суперечностей. Обговорення та дискусія розгортається лише навколо принципових концептуальних питань дослідження здобувача. Тому, часто буває, що захищається протестант науковий керівник є православний, а серед опонентів є католики. Тому, діяльність даною ради демонструє високий рівень відкритості і діалогічності представників різних конфесій та богословських традицій.

Ще однією складовою освітнього релігійно-богословського дискурсу України є Неформальна група міжрелігійного миру. Місія групи: знайомство віруючих різних традицій із філософіями та культурами одне одного; Пошук порозуміння, краще розуміння інших релігій; Руйнування стереотипів про релігійних людей та міжрелігійний діалог; Розвиток любові між віруючими; Укріплення стосунків, базуючись на спільних принципах; Консолідація суспільства (зближення, подолання відстаней між людьми). Розвиток духовних якостей (чеснот) у підростаючого покоління. Доведення практичними діями, що релігія має позитивний вплив на культурні зміни. Неформальна група міжрелігійного миру – це:

- майданчик для побудови діалогу, взаємопорозуміння, дружби і любові між віруючими різних сповідань;
- можливість зруйнувати внутрішні стереотипи, бар'єри та перешкоди, які не дають побачити іншого таким, яким він є;
- шанс для тих, хто ще не визначився із своєю традицією побачити релігійне різноманіття зсередини у неконфліктній, мирній атмосфері;
- коло для співпраці, у якому можна творити, використовуючи наше розмаїття як потужний креативний ресурс для зміни та преображення оточуючого світу різноманітними кольорами любові, толерантності та милосердя.

Площини взаємодії групи:

- духовно-світоглядна: бесіди на цікаві для усіх теми, обмін досвідом, розповіді про наші традиції та те, у що ми віримо через призму власного сприйняття;
- практична: спільні проекти, акції, взаємодія, які можуть показати приклад співпраці на основі використання всієї палітри наших «кольорів» та відмінностей, та водночас на ґрунті спільного знаменника. .

Проаналізовані проекти та згадувані центри богословської освіти відзначають загальну тенденцію розвитку богослов'я в Україні, яке характеризується відкритістю, діалогічністю та міжконфесійною співпрацею. Власне, ця тенденція і далі буде визначати обличчя українського богослов'я в найближчий час.

Висновки. Трансформації, які відбулись в освітньому просторі в останні роки дозволяють стверджувати про кроки по модернізації та посиленню освіти взагалі, та богословської освіти зокрема. В подальшому розвиток богословської освіти і науки в Україні буде залежати від стейкхолдерів, які здійснюють свою діяльність в даній сфері, а також їх активностей. Наукові дослідження зможуть окреслити ті здобутки та прорахунки, які були здійсненні з використанням чи не використанням наявних можливостей в даній сфері.

References

1. On freedom of conscience and religious organizations: Law of Ukraine dated April 23, 1991 No. 987-XII. Updated on 09/08/2016. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/987-12>.

2. About higher education: Law of Ukraine dated 01.07.2014 № 1556-VII. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. About education: Law of Ukraine dated May 23, 1991 No. 1060-XII. Information from the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR (WWII). 1991. №34. P. 451. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
4. About the procedure for the establishment, reorganization of the liquidation of educational institutions: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 5, 1994, No. 228. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/228-94-p>
5. On Freedom of Conscience and Religious Organizations: Law of Ukraine dated April 23, 1991 No. 987-XII. Information from the Verkhovna Rada of the USSR. 1991. No. 25. p. 283. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12>
6. On the list of directions and specialties, which are carried out training of specialists in higher educational institutions at the relevant educational-qualification levels: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 24.05. 1997 № 507. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/507-97-p>
8. Meeting of the Public Council under the Ministry of Education and Science of Ukraine: news. Available at: <https://www.religion.in.ua/news/178-vidbulosya-zasidannya-gromadskoyi-radi-pri.html>

СОВРЕМЕННЫЙ ДИСКУРС БОГОСЛОВИЯ И БОГОСЛОВСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

В. Л. Хромец

Аннотация. *Статья посвящена особенностям современного дискурса богословия и богословского образования в Украине. Актуализированы детерминанты, которые определяют и формируют современное богословие и богословское образование в Украине.*

Цель данного исследования заключается в концептуальном освещении современных трендов богословия и богословского образования. Задачи исследования в последовательном раскрытии и освещении связи богословия и богословского образования в современной Украине, а также концептуализации того, что понятие богословие включает в себя понятие богословское образование.

Методы использованы в данном исследовании: сравнительного анализа, исторический, индуктивный и дедуктивный методы. Результаты. Автор представляет примеры и кейсы современных особенностей богословия и богословского образования в Украине, анализирует тенденции и угрозы для богословия и богословского образования в Украине. В то же время, представлены перспективы и сильные стороны для развития богословия и богословского образования в Украине. В статье представлены авторскую позицию и концепцию, которая является результатом теоретических и практических работ в практической и научной плоскости развития богословия и богословского образования в Украине. Формирование новой парадигмы богословия и богословского образования в Украине переживает трансформационный период.

В контексте изменений, которые начались с принятием нового законодательства и появлением новых возможностей для богословия и богословского образования в Украине появляются новые возможности для системы богословского образования и богословия, которые смогут

аккумулятивать только сильные структуры ориентированы на будущее и его перспективы.

Ключевые слова: богословие, богословское образование, нормативно-правовая база, религиозные тенденции, новые возможности

MODERN DISCOURSE OF THEOLOGY AND THEOLOGY EDUCATION IN UKRAINE

V.L. Khromets

Annotation. *The article is devoted to the peculiarities of the modern discourse of theology and theological education in Ukraine. The determinants that define and shape modern theology and theological education in Ukraine are updated.*

The purpose of this study is to provide a conceptual overview of current trends in theology and theological education. The objectives of the research are to consistently reveal and highlight the connection between theology and theological education in modern Ukraine, as well as the conceptualization that the concept of theology includes the notion of theological education.

Methods used in this study: comparative analysis, historical, inductive and deductive methods. Results. The author presents examples and case studies of modern features of theology and theological education in Ukraine, analyzes trends and threats to theology and theological education in Ukraine. At the same time, the presented perspectives and strengths for the development of theology and theological education in Ukraine. The article presents the author's position and concept, which is the result of theoretical and practical developments in the practical and scientific plane of the development of theology and theological education in Ukraine. The formation of a new paradigm of theology and theological education in Ukraine is undergoing a transformational period.

In the context of the changes that began with the adoption of new legislation and the emergence of new opportunities for theology and theological education in Ukraine, new opportunities appear for the system of theological education and theology that can be accumulated only by strong structures oriented towards the future and its prospects.

Keywords: *theology, theological education, regulatory framework, religious trends, new opportunities*